

УДК 342.5; 342.7

Боднар А.Ю.

студ. гр. Ю-119м НУ «Запорізька політехніка»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Досліджуючи конституційно-правове регулювання діяльності Конституційного Суду України (далі - КСУ) та практику реалізації його статусу ми дійшли до висновку, що існує ряд актуальних на сьогодні питань, пов'язаних із належним правовим забезпеченням його діяльності.

По-перше, це відсутність нормативного регулювання процедурних питань розробки та прийняття постанов КСУ.

Так, до прийняття нового Закону України (далі - ЗУ) «Про Конституційний Суд України» 13.07.2017, актами КСУ були тільки рішення та висновки (так було визначено положеннями Закону «Про Конституційний Суд України». 16.10.1996.) Після прийняття нового Закону кількість актів, які може прийняти КСУ збільшилась. Зараз до них належать: рішення, висновки, ухвали, забезпечувальні накази, а також акти з питань, не пов'язаних із конституційним провадженням, Суд ухвалює у формі постанови [6].

Щодо такого виду акта, як постанова, в Законі майже нічого не зазначено. Згадується тільки те, що акти з питань, не пов'язаних із конституційним провадженням, Суд ухвалює у формі постанови. Тобто не визначена ні процедура ухвалення, ні вимоги до даного акта. Але не

зважаючи на це на офіційному сайті КСУ містяться ухвалені ним постанови. Найголовніша із них, на нашу думку, це постанова КСУ «Про Регламент Конституційного Суду України» від 28.02.2018р..

По-друге, це ряд питань, пов'язаних з реалізацією права на конституційну скаргу.

Конституційна скарга є відносно новою формою звернення до КСУ яку було запроваджено у зв'язку з внесенням змін до Конституції України (далі - КУ) 02.06.2016 р.. А саме було внесено зміни до ст.55 КУ в якій зазначається, що «Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом». А також до КУ була внесена нова стаття 151-1 в якій зазначається «Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано» [5].

При цьому отримавши право на конституційну скаргу, представники бізнесу, а також значна кількість інших суб'єктів, втратили право на звернення щодо тлумачення Конституції. Таке право, яким раніше міг скористатися будь-хто, тепер залишилося лише в Президента України, щонайменше 45-ти народних депутатів, Верховного Суду, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та Верховної Ради АРК [2].

Також положення про конституційну скаргу було включено до нової редакції Закону «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 року. Проте реальний розгляд скарг Конституційним Судом став можливим лише після прийняття Регламенту КСУ від 22 лютого 2018 року, а також наступного формування колегій і сенатів Суду, які й розглядатимуть ці скарги. Тому реально інститут конституційної скарги «запрацював» майже через два роки після його закріплення в положеннях Конституції [10].

За інформацією Віталія Запорожця, керівника відділу попередньої перевірки конституційних скарг КСУ, станом на 31 травня 2018 року до КСУ було подано 690 скарг [10]. Із 690 конституційних скарг, що надійшли до Суду протягом 2018 року (станом на 31 грудня 2018 р.), лише 264 (38%) конституційні скарги за формою відповідали вимогам Закону та були розподілені між судьями Суду у порядку, встановленому Регламентом Суду, а 426 (62%) конституційних скарг було повернуто (з відповідними роз'ясненнями та зазначеннями про можливість повторного звернення з дотриманням вимог Закону) суб'єктам права на конституційну скаргу як такі, що за формою не відповідали вимогам Закону. З них лише по 37 скаргах було прийнято ухвалу про відкриття конституційного провадження [11].

Отже, подаючи конституційну скаргу, важливо розуміти предмет оскарження та вимоги до конституційної скарги, встановлені Законом "Про Конституційний Суд України". Також бажано звернутися по професійну правову допомогу. Знадобиться й Пам'ятка, підготовлена Конституційним Судом [12].

По-третє, це проблеми, пов'язані з участю Конституційного Суду у вирішенні питань організації і проведення референдумів.

В главі 12 ЗУ «Про Конституційний Суд України» який має назву: «Особливості провадження у справах щодо відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на Всеукраїнський референдум за народною ініціативою» йдеться про наступне. Конституційне звернення щодо відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, має бути спрямоване до Суду до проголошення Президентом України всеукраїнського референдуму за народною ініціативою. Предметом розгляду справи є питання, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою.

У разі розгляду питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) питань, які пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, Суд залучає до участі в конституційному провадженні представника або представників ініціативної групи всеукраїнського референдуму. За потреби Суд може залучити до участі в конституційному провадженні представників політичних партій та громадських об'єднань.

У резолютивній частині висновку Суд визначає, які питання, що пропонуються для винесення на всеукраїнський референдум за народною ініціативою, відповідають Конституції України (є конституційними), а які - не відповідають Конституції України (є неконституційними) [7].

Хоча відповідно до Конституції України та ЗУ «Про Конституційний Суд України» громадяни України мають право на ініціювання всеукраїнського референдуму, проте реально нині не може бути проведений взагалі будь-який референдум.

Оскільки Конституційний Суд України у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України "Про всеукраїнський референдум", прийняв рішення яким визнав Закон України "Про всеукраїнський референдум" від 6 листопада 2012 року № 5475-VI таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) [9].

Тож тепер постає проблема з відсутністю законодавства, яке встановлює процедуру проведення національного референдуму. Відповідно

до Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, новий закон мав бути ухваленим ще у 2016 році. Ще 23 червня 2015 року було зареєстровано проект закону про всеукраїнський референдум № 2145а. Проте даний законопроект 29.08.2019 р. був відкликаний [3]. Нещодавно, а саме 26.09.2019 р. в парламенті був зареєстрований новий Проект Закону про всеукраїнський референдум [8]. На цей проект було дано висновок Головного науково-експертного управління в якому було зазначено, що за результатами розгляду в першому читанні законопроект потребує доопрацювання [1]. Станом на сьогодні цей проект так і залишився в стадії доопрацювання, отже можна припустити, що він також може зазнати краху. Окрім того, так і залишається не врегульованим питання організації місцевих референдумів.

Отже, через зволікання парламенту громадяни позбавлені гарантованого їм права на участь у національному референдумі, бо закону, який забезпечував би реалізацію цього права, немає. Ситуація з місцевими референдумами аналогічна — ще з 2012 року [4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Висновок на проект Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 28.10.2019р. URL. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66954.

2. Гудіма Тетяна. Конституційна скарга: інструмент чи бутафорія? [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://yvu.com.ua/konstytutsijnna-skarga-instrument-chy-butaforiya/>

3. Кириченко Юлія та Бондаренко Богдан. В Україні скасовано неконституційний закон про референдум. URL. <https://pravo.org.ua/ua/news/20872998-v-ukrayini-skasovano-nekonstitutsiyniy-zakon-pro-referendum#>

4. Кириченко Юлія та Бондаренко Богдан. Чи є майбутнє у референдуму в Україні?. / Ю. Кириченко Б. Бондаренко // Дзеркало тижня: газета. – від 25 червня 2018р. URL. <https://pravo.org.ua/ua/news/20873091-chi-e-maybutne-u-referendumu-v-ukrayini>

5. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30, ст. 141.

6. Про Конституційний Суд України: Закон України 16 жовтня 1996 року // Відомості Верховної Ради України, 1996, № 49, ст.272

7. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017р. / Відомості Верховної Ради України, 2017, № 35, ст.376.

8. Пояснювальна записка до Проекту Закону про всеукраїнський референдум № 2182 від 26.09.2019 URL. https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66954

9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції

України (конституційності) Закону України "Про всеукраїнський референдум" м. Київ 26 квітня 2018 року № 4-р/2018 Справа № 1-1/2018(2556/14)

10. Шаров Даниїл. Конституційна скарга: остання статистика та надоліки під час подання. URL. https://ukrainepravo.com/scientific-thought/legal_analyst/konstytutsiyna-skarga-ostannya-statystyka-ta-nedoliky-pid-chas-podannya/

11. Щорічна інформаційна доповідь Конституційного Суду України за 2018 рік: Постанова Конституційного Суду України від 6 червня 2019 р. URL. URL. https://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/dopovid_2018.pdf.

12. URL. <https://www.ccu.gov.ua/publikaciya/pamyatka-dlya-gromadyan-ta-yurydychnyh-osib-pro-poryadok-vnesennya-konstytuciynyh-skarg>